Föreningens historia

Färgrika årtionden – 20 år i Vasa U-landsförening

Kaarlo Koskimies

Händelser innan föreningen grundades

Under 1980-talet spreds kännedomen om att en fjärdedel av mänskligheten levde under extrem fattigdom och av kontinuerlig undernäring. Biståndsidéer föddes runtom i världen och ledde även i Finland till att det grundades allt fler medborgarorganisationer vid sidan av traditionella humanitära organisationer. Många upplevde att man genom gemensamma åtgärder kunde få till stånd en vändpunkt till förmån för världens nödställda. Inom Vasa finska arbetarinstitut grundades en studiecirkel om u-länder hösten 1987. Under föreläsningar och diskussioner behandlades tredje väldens problem och möjligheter till utvecklingssamarbete. Föreläsare var bl.a. Marko Ulvila och Risto Isomäki. Vasa fick också besök av U-landsinstitutets direktör Kimmo Kiljunen, av ambassadör Ilari Rantakari och av Marja-Liisa Swantz, som länge arbetat i Tanzania. Senare – under årens lopp – har många grupper av inbjudna gäster från Morogoro besökt Vasa.

Två stadsfullmäktigegrupper, Vänsterförbundet och Socialdemokraterna gjorde redan under åren 1985 och 1986 fullmäktigeinitiativ för att etablera en vänortsrelation till Tanzania. Vasas stadsfullmäktige beslöt efter Tor Wiks grundliga utredning och förhandlingar godkänna initiativen och etablera en vänortsrelation med Morogoro stad i Tanzania den 26.9.1988. I motiveringarna betonades bl.a. fredsfostran och internationellt samarbete. Man ville nå gräsrotsnivån inom olika yrkesområden och uppmuntra enskilda stadsbor till att arbeta för u-länderna.

På Vasa ev.lut. församlingars initiativ lanserades i mars 1988 ett evenemang med namnet Möjligheternas torg. Olika humanitära frivilligorganisationer deltog. De årliga gemensamma uppträdandena på torget med ett gemensamt mål i sikte har från mitten av 1990-talet spridits till många orter runtom i Finland. Den första i en lång rad av besökare med början år 1987 var ambassadör D.N.M. Mloka, som råkade vara hemma från Morogoro! Han föreslog uttryckligen att Morogoro skulle bli Vasas vänort i Tanzania. Efter detta har föreningen, staden, ev.lut. församlingarna och Åbo Akademi bjudit in tiotals projektansvariga personer från Morogoro.

Föreningen grundas

Grundandet av en ny förening skedde genom en öppen kallelse till möte den 10:e oktober 1989. I mötet deltog 23 vasabor och korsholmare, för att koordinera Vasas och dess omkringliggande kommuners utvecklingssamarbete samt för att informera om livet i u-länderna. Det grundande dokumentet undertecknades samma dag av 21 personer från Vasa och Korsholm.

Vaasan kehitysmaaseura – U-landsföreningen i Vasa ry godkändes som namn på den nya föreningen. Föreningen registrerades och stadgarna godkändes 23.11.1990. (U-landsföreningen svenska namn ändrades senare till Vasa u-landsförening och detta namn används härefter i denna text).

Kontakter till vänorten och aktiviteter på *hemmaplan*

Vasaföreningens nära samarbete med andra finska medborgarorganisationer i Morogoro påbörjades direkt efter grundandet genom Tushikamane – en takorganisation som senare bytte namn till Uhusiano.

Ett första omfattande gemensamt Morogoroseminarium ordnades på vasabornas initiativ den 17.10.1992. Efter det har två riksomfattande Morogoroseminarier ordnats i Vasa, åren 1994 och

2004. Seminarierna har fått uppföljning på andra orter. Vasa u-landsförening har ända från början aktivt deltagit i seminarierna.

År 1992 publicerade föreningen en 12-sidig tvåspråkig tabloidtidning *MOROGORO – Kehitysmaat ja me – Tredje världen och vi*. Tidningen distribuerades till alla hushåll i Vasa. Tio år senare publicerade föreningen även en 12-sidig tecknad serie ritad av Katti Ka-Batembo på finska, svenska och swahili. Utrikesministeriets informationsbidrag täckte kostnaderna för publiceringen.

Under åren 1994–1995 genomförde föreningen ett symaskinsprojekt. Familjer runtom i landskapet donerade 220 symaskiner som efter grundlig genomgång och service i Idensalmi sändes till distriktet Morogoro. Familjerna som erhöll dem kunde använda dem för eget behov eller för att för att starta småskalig företagsverksamhet.

Afrikanska kvällar ordnades årligen ett tiotal gånger från början av 1990-talet. Bl.a. ordnades i september 1993 i Stadshusets festsal en Morogorodanstillställning för att samla medel till biståndsprojekten. Afrikakvällarna har innehållit bl.a. utställningar, kurser i trummande och dansövningar. I samarbete med medborgarinstituten ordnades den första tiden kurser i swahili.

Från år 2008 har föreningen tillsammans med andra föreningar och ev.lut. församlingarna ordnat Världens dag i Mirahuset i samband med FN-dagen den 24.10.

Aktiviteter inom olika sektorer i samhället

De första kontakterna med Morogoro slöts år 1989 mellan personer som arbetade på Vasa centralsjukhus och personer som arbetade på länssjukhuset i Morogoro. Kontakterna blev permanenta och har redan varat i över tjugo år. Kontakterna ledde till materialförsändelser och skolning. I början skickades avskrivna sjukhustillbehör, bl.a. steriliseringsapparater och laboratorieutrustning i containrar.

Länssjukhuset fick hjälp i form av ett mångsidigt skolningsprogram. Förutom skolning i användning av den erhållna apparaturen (främst för sterilisering), undervisning i olika delområden såsom skolning i hygien och HIV-AIDS-upplysning genomfördes en mångårig vidareutbildning och fortbildning. Dessutom stöddes närvårdarutbildningen genom upprustning av skolningsutrymmen, lärarskolning och anskaffning av läroböcker. I programmet ingick renovering av Röda Korsets hus. Vidare ingick HIV/AIDS-skolning för Bungos församlingsmedlemmar, för Morogoro stifts ungdomar och för grundskolans alla lärare och speciellt för HIV-lärare.

Hälsovårdssektorn hade också en egen fadderhälsostation i bergsbyn Mlali. Den var långt förfallen men renoverades grundligt. Skolning av personalen, anskaffning av baslitteratur och nödvändiga instrument hjälpte på ett avgörande sätt till att höja kvalitén på vården. I sju år har föreningen tillsammans med Finlands Kristna Läkarförbund ordnat seminarier för länssjukhusets psykiatriska enhet och för anställda på hälsocentralerna i Morogoro. Personal från alla hälsocentraler i Morogoro har också erhållit grundkunskap i psykiatri genom skolning organiserad i samarbete med MEHATA - en ideell organisation.

Stöd till tandvården har genomförts under ett tiotal år. Fokus har varit på förebyggande tandvård för skolbarn, sanering av utrymmen, galler till fönster och lås till dörrarna samt instrument.

Föreningens verksamhet har också spridits till Jyväskylä där en aktiveringsgrupp jobbat. Den har utgående från initiativ och med arbetsinsatser från byborna fått till stånd Magadu byklinik.

Kontakter till grund- och yrkesskolor i Morogoro togs år 1990. Vuorikadun yläaste tog som första skola i Vasa en fadderskola i Morogoro. Efter det har många andra vasaskolor donerat insamlade

dagsverkspengar till biståndsprojekt och inlett kontakter med skolor i Tanzania. Elever i lågstadieskolorna har haft brevväxling med fadderorten.

Kontakterna till skolorna har lett till att lågstadieskolan Mwere och högstadieskolan Mvomero i centrala Morogoro började stödas. Jämsides med utvecklingen av Mvomero gavs stöd till flera skolor både i och utanför staden. Två skolor noteras särskilt; Kikundi lågstadium med dess enhet/specialklass för elever med utvecklingsstörning, Kilakala lågstadium med dess enhet för hörselskadade. Stöd gavs också till Tushikamane-yrkeskurscentral.

Bungo församling i Morogoro och Vasa finska ev.lut. församling har sedan år 1991 haft kontinuerlig kontakt som vänförsamlingar, gjort besök hos varandra och haft upplysningsverksamhet för barn och unga. Vasaförsamlingen har årligen donerat medel till ungdomsarbetet i Bungos lutherska församling och till ett av kvinnorna grundat företag för att hjälpa föräldralösa barn. Ett mikrolånesystem för att stöda försörjningen i de familjer som tagit hand om barnen är anknutet till denna verksamhet. Vasa svenska församling har Mazimbu församling som fadderförsamling i Morogoro.

Biblioteken i Vasa kom med i verksamheten 1993. Tidningar prenumererades till Morogoro länsbibliotek och även annat material inskaffades för att öka kunskapen, bl.a. videoutrustning, TV och datorer. Renoveringen av taket på biblioteket förverkligades genom samarbete under de därpå följande åren och samarbetet blev i och med takrenoveringen mångsidigare. Ett mångårigt, viktigt verksamhetsområde har varit ge undervisning i datateknik och anskaffa apparatur för att få med medborgarorganisationer i övergången till det globala s.k. informationssamhället. På biblioteket i Vasa har en utställning om föreningens alla projekt i Morogoro ordnats.

Inom utbildningssektorn har samarbete pågått sedan mitten av 1990-talet. Syftet har varit att höja nivån både på lärarutbildningen och på de verksamma lärarnas kompetens. Lärarna har genom fortbildning kunnat fördjupa sitt kunnande inom olika pedagogiska områden. Pedagogiska fakulteten inom Åbo Akademi i Vasa inledde en påbyggnadsutbildning för lärare anställda vid Morogoro lärarutbildningsenhet år 1995 (TEPT-projektet). De flesta lärarutbildare saknade akademisk examen och i början var målsättningen att de skulle uppnå Bachelor's examen. Senare blev målet Master's examen. I augusti år 1977 dimitterades de första 16 pedagogie kandidaterna. Därefter antogs 18 studerande till följande kandidatutbildning. En fortbildning för lågstadielärarna inom Morogoro var följande steg. Under åren 2000-2005 genomfördes magisterutbildningar. Hela TEPT-projektet har lett till 70 akademiska examina.

Inom de olika utbildningarna gjordes särskilda satsningar på specialundervisningens område. År 2005 inleddes ett samarbete med öppna universitetet med syftet att utveckla och införa specialpedagogik som akademiskt läroämne som en del av universitetets utbildningsutbud. Inom projektet avlade ca 25 studerande lägre högskolexamen med specialpedagogik som huvudämne under åren 2008-2009. För närvarande satsar Åbo Akademi på ett fyraårigt doktorandprogram 2007-2010 (DEPT-programmet) med finansiellt stöd av undervisningsministeriet. Till programmet antogs 11 studerande och de två första disputerade 2009-2010.

I slutet av 1990-talet började man förbereda ett program framförallt p.g.a. den stora dödligheten i AIDS och härigenom det ökade antalet föräldralösa barn i behov av hjälp. Som ett medel användes s.k. mikrolånesystem. Familjer, där man enligt kriterier fastställda av socialmyndigheterna i Tanzania kunde placera barn, beviljades på vissa villkor en liten lånesumma, i första hand för kvinnors småföretagsverksamhet och för att få igång inkomstförsörjning. I projektet har man bildat fosterfamiljegrupper på fem familjer. Familjerna delar på det beviljade lånet och betalar tillbaka lånet efter två år för att lånas ut igen. Ett villkor för att få lån är att delta i skolning.

Nya områdeserövringar på det nya årtiondet

Med Morogoros fängelsemyndighet diskuterade man år 2004 om att påbörja skolning för att förverkliga ett AIDS-preventionsprogram för fångar. Sedan programmet har AIDS-kunskapen ökat märkbart inte bara bland fångarna utan även bland läkarna, vårdarna och övrig personal. Skolningen har pågått i tre år. I alla Morogorodistriktets fängelser har fångar blivit skolade av andra fångar som noggrant undervisats. Hälsovårdspersonalen på länets fängelser har också fått undervisning i psykiatrins grunder.

Efter flera års förberedelser och förhandlingar inleddes år 2008 ett projekt för bevarande av muntliga folktraditioner med organisationen Foundation for Indigenous Education. Efter undervisning i olika metoder för insamling av material har de skolade intervjuarna diskuterat med lokala invånare som kommer ihåg och kan berätta om traditioner i trakterna runt Morogoro. Materialet är sparat i digital form.

I många utvecklingsprojekt har kontakterna som uppstått fört mänskor från olika sociala och kulturella miljöer närmare varandra. De som varit ansvariga för projekten mellan nord och syd och även andra som deltagit har under årens lopp blivit bekanta med varandra. Förståelsen har ökat och ömsesidig tillit har gjort att målen har varit lättare att uppnå.

Ett nytt utvecklingsområde mellan Vasa och Morogoro under 2000-talet har varit de gemensamma kommunala förvaltningsprojekt som genomförts i bägge städerna. Syftet var god förvaltning. Principerna för god förvaltning och medborgarsamhälle ska anammas i en mera omfattande utsträckning. Samarbete i vidare och snävare bemärkelse mellan Vasa u-landsförening och Vasa stad har använts i olika projekt för att skapa hem för föräldralösa barn, i utvecklandet av biblioteket, i AIDS-upplysning och skolning samt i miljö- och hälsofrågor.

Alla dessa samarbetsprogram med tanzanierna inom hälsovård och andra områden har understötts av Utrikesministeriet. Enligt föreningens och Finlands principer för utvecklingssamarbete har syftet med projekten varit att förbättra levnadsförhållandena för dem som har det sämst ställt i samhället.

Varifrån kommer stödet till samarbetet?

Vasa u-landsförenings verksamhet har under de gångna åren främst omfattat ovan nämnda projekt i Morogoro län samt i dess huvudstad Morogoro, som är belägen knappa 200 kilometer väst om Dar es Salaam på Tanzanias östkust. Finansieringen av projekten baserar sig på Utrikesministeriets stöd, som utgör 92,5 procent av de utgifter som godkänns. (Självfinansieringen är således 7,5 procent och varje projekt förutsätter dessutom minst 7,5 procent av beviljat projektstöd som egen arbetsinsats.) Den finska parten, i detta fall Vasa u-landsförening får ingen ekonomisk vinning utan fungerar alltid på frivilligbasis.

Utrikesministeriet har beviljat stöd för att ersätta kostnaderna för förberedande resor vid nya projekt. Ministeriet har även godkänt och ersatt resor i samband med uppföljning av projekt. För att täcka kostnaderna för självfinansieringsdelen har förening erhållit donationer, sålt donerade, tillverkade och anskaffade produkter på basarer och tillställningar. Ministeriets årligen beviljade stöd till samarbetsprojekten har under föreningens verksamhetsår varierat från 1 000,- till närmare 50 000,- euro.

Under de gångna 20 åren har föreningen fått råd och stöd i problemsituationer av personal på Finlands servicecenter för biståndssamarbete (Kehityssyhteistyön palvelukeskus KEPA) både i Helsingfors och i Morogoro.

Förutsättningar för samarbete

När Vasa u-landsförening efter grundandet inledde en dialog med fadderorten Morogoro i Tanzania diskuterades många framförda utvecklingsönskemål. För att kartlägga önskemålen och finslipa dem till egentliga utvecklingsprojekt var det nödvändigt att åka och undersöka de framförda bristerna i verkligheten. Under sådana förberedande resor har föreningens medlemmar varit i Morogoro för att tillsammans med lokala representanter kartlägga uppgiftsområdena. När den nya utmaningen mognat till ett verkligt projekt, har de vidtagna åtgärderna och förverkligandet årligen granskats på ort och ställe. Det totala antalet av dessa årliga ”officiella” besök av resenärer till Morogoro uppgår nästan till hundra. Hur projekten har lyckats har också granskats genom noggranna utvärderingar av utomstående, s.k. evalueringar, som ofta har utförts av sakkunniga både från Tanzania och från Finland.

I samband med uppföljningsresorna har det varit kutym att göra några dagars safariutflykter. Resenärerna kommer speciellt ihåg vandringarna på Kilimanjaro och i Malawisjöns strandbyar. På Uluguruberget som reser sig intill Morogoro har besökarna fått bekanta sig med byasamhällena som breder ut sig allt högre upp på berget.